

УДК 340.1

Юхимюк Ольга Михайлівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Чинники, що впливають на формування державного управління

В сучасній Україні відбуваються складні процеси формування правових, економічних і соціальних засад громадянського суспільства. Подальша розбудова державності передбачає розвиток політичної системи, удосконалення державної участі в економіці, соціальне спрямування державної діяльності. Сильна та дієздатна влада - базова умова успішних перетворень. Без неї неможливо створити передумови економічного розвитку, становлення реальної демократії, оновлення високої культури та духовності. Із дієздатною владою громадяни України пов'язують забезпечення, реалізацію, гарантування своїх прав і свобод. Для забезпечення цих сподівань і бажань потрібні сучасна система державного управління, високий професіоналізм державної служби, надійна оборона держави та правозахисна система.

В рамках даного дослідження пропонується розглянути основні чинники, що впливають на формування та функціонування державного управління в сучасній державі. Проте, для вирішення даного завдання найперше варто визначитись з самим поняттям «державного управління». Для цього пропонується використати дефініцію, викладену Малиновським В.Я. в «Словнику термінів і понять з державного управління». Автор визначає державне управління як один з видів діяльності держави, суттю якого є здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод. [1, с. 48-49]

Серед чинників, які впливають на формування та функціонування державного управління варто виділити такі:

1. Форма держави під якою розуміється система форм інституційної, територіальної і політичної організації та здійснення державної влади в країні. Форма держави має трьохелементну структуру та включає в себе форму державного правління (республіка чи монархія), форму державного устрою (проста (унітарна) чи складна) та держано-правовий режим (демократичний чи недемократичний). Від цих трьох складових залежить в першу чергу засади формування державного управління, його цілі та зміст, форми, методи та інші показники. В контексті домінуючої на сьогодні моделі правової держави визначальним є максимальне обмеження впливу адміністрації на громадян. У зв'язку з формуванням такої моделі держави, яка гарантує особі природні права, діяльність органів управління зв'язана законом. Виконавча влада втілює в життя об'єктивне право, підпорядкована парламенту, який в першу чергу це право формує, та разом з тим контролює виконавчу владу. Оскільки парламент репрезентує суспільство, виконавча влада підкоряється загальнообов'язковому

встановленому парламентом праву. Державне управління реалізується в сфері прав і обов'язків особи виключно тоді, коли закон на те вказує. Нині державне управління має функціонувати на користь загального блага.

2. Загальний світогляд (як тих, хто реалізує державне управління, так і тих, на кого воно поширюється) - впливає на державне управління у двох напрямках: як підстава формування поглядів на устрій держави і управління, а також як мотив свідомої дії управлінців у вирішенні різних завдань, що належать до їх компетенції.

3. Аксіологічні чинники – тобто оцінювання фактів (явищ і процесів) державного життя суспільства, виявлення цінності державного управління, його залежності від суспільства і значення в житті людей, оцінка чинного законодавства, діяльності державного апарату. Базові критерії оцінювання стосуються дотримання прав людини і громадянина, їх політичних свобод, визнання особливої ролі приватної власності, лібералізму в господарській діяльності, дотримання державними органами прав і свобод, гарантування особі права на судовий захист. Ці критерії впливають з принципів демократичної держави та міжнародних пактів.

4. Право є чинником, що формує державне управління, функціонування якого має бути врегульована положеннями закону. Право є істотним елементом розвитку держави. Разом зі зміною держави воно зазнає перетворень, пристосовуючи існуючі юридичні норми до потреб нового суспільно-політичного і економічного устрою. Важливою рисою права є принцип функціонування державного управління на підставі права, яке визначає: завдання державного управління, організацію апарату держави, форми діяльності, застосовувані державним апаратом. Самі органи державного управління не лише застосовують, але і творять право. Знання норм та термінів, застосовуваних у нормативно-правових актах набирає в сучасному державному управлінні особливого значення. Не всі особи, задіяні в державному управлінні, які застосовують право, мають належну юридичну підготовку. Чинником, який полегшує застосування права є його розповсюдження через освіту та навчання.

5. Моральні, звичаєві і технічні норми, дотримуватись яких зобов'язують норми права. Йдеться тут в т.ч. про обов'язок збереження ввічливості і доброзичливості в контактах з начальниками, підлеглими, відвідувачами, а також про те, щоб поводитися з гідністю однаково на місці роботи, як і поза ним. Застосування суб'єктами державного управління моральних чи звичаєвих норм поєднується з проблематикою культури державного управління, етики державного управлінця. Технічні норми натомість регулюють ставлення людини до природи, процеси користування машинами і пристроями, раціональне використання знань і техніки в цій сфері. Такі норми мають на меті організацію роботи в установі з точки зору безпеки і гігієни праці.

6. Раціоналізація державного управління, яка повинна опиратися на принципах раціональної організації роботи, що забезпечують її належне функціонування. Належна організація функціонування державного управління відзначиться високою продуктивністю роботи. Вимоги раціональної організації

роботи в значній мірі формують структуру та спосіб функціонування державного управління.

7. Технічний прогрес - запровадження технічних досягнень в державному управлінні не тільки можливе, а й корисне. Технічний прогрес має на меті збільшення інтенсивності роботи і її результатів, а також зміну профілю навчання управлінців. Застосування технічних пристроїв впливає також на спосіб винесення управлінських рішень, а особливо тих, які видаються масово. Впровадження технічного прогресу може спричинити зростання ролі кваліфікованого службовця, експерта і спеціаліста.

8. Формування та запровадження в державному управлінні основних засад громадянського суспільства, сила якого виявляється у характері діяльності місцевого самоврядування, засобів масової інформації, профспілок, політичних партій та інших неурядових структур.

Отже, становлення результативного та ефективного державного управління можливе за умови врахування особливостей початку ХХІ століття, що характеризується глобальною інтеграцією економічних і політичних відносин, науково-технічного прогресом, розвитком правової держави та громадянського суспільства.

1. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. – К.: Центр сприяння інституційного розвитку державної служби, 2005. – 254 с.